

Ks. JERZY ADAMCZYK¹
Wyższe Seminarium Duchowne w Radomiu
ORICD: 0000-0003-1415-7378

DZIEWICE KONSEKROWANE W RELACJI DO KOŚCIOŁA PARTYKULARNEGO

CONSECRATED VIRGINS IN RELATION TO THE PARTICULAR CHURCH

Abstract

One of the essential characteristics of the order of virgins is the strong spiritual and canonical bond with the Particular Church and the bishop. The aim of the article is to present the issue of consecrated virgins in relation to the Particular Church in the canon and liturgical aspect. Its first part presents the place of the order of consecrated virgins in the Particular Church. The second part outlines the relationship of the diocesan bishop with consecrated virgins, while the third part is devoted to the service of consecrated virgins for the Diocese. The article ends with a summary and bibliography.

Keywords: virgin, formation, consecration, diocesan bishop, Particular Church

Abstrakt

Jedną z istotnych cech charakterystycznych stanu dziewic jest silna więź duchowa i kanoniczna z Kościołem partykularnym i z biskupem. Celem artykułu jest ukazanie zagadnienia dziewic konsekrowanych w relacji do Kościoła partykularnego w aspekcie kanonicznym i liturgicznym. W jego pierwszej części przedstawiono miejsce stanu dziewic konsekrowanych w Kościele partykularnym. W części drugiej nakreślono związki biskupa diecezjalnego z dziewicami konsekrowanymi, natomiast część trzecia została poświęcona posłudze dziewic konsekrowanych dla diecezji. Całość artykułu zamykają podsumowanie i bibliografia.

Słowa kluczowe: dziewica, formacja, konsekracja, biskup diecezjalny, Kościół partykularny

¹ Ks. dr hab. Jerzy Adamczyk, prezbiter diecezji radomskiej. Doktor habilitowany nauk prawnych w zakresie prawa kanonicznego. Wykładowca prawa kanonicznego w WSD w Radomiu. Jest autorem opracowań z zakresu prawa małżeńskiego, hierarchicznego ustroju Kościoła, sakramentów św. oraz miejsc świętych oraz nauczycielskiego urzędu Kościoła. E-mail: ksjerzyad@wp.pl.

WSTĘP

Włoska kanonistka Elena Lucia Bolchi, należąca do stanu dziewic w archidiecezji mediolańskiej we Wstępie do swojej dysertacji doktorskiej *La consacrazione nell'Ordo virginum. Forma di vita e disciplina canonica*, napisanej pod kierunkiem ks. prof. Gianfranco Ghirlanda, pisze: „Włączenie do nowego Kodeksu kanonu o *ordo virginum* z jednej strony sygnalizuje odnowione zainteresowanie fenomenem *consecratio virginum* przyjmowanej przez kobiety, które nie należą do instytutów życia konsekrowanego, z drugiej zaś przyczynia się do wzbudzenia zainteresowania, pytań i pragnienia głębszego zrozumienia tego powołania i jego znaczenia w życiu Kościoła” (Bolchi 2002, 6). Z kolei dnia 4 lipca 2018 roku Kongregacja ds. Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego opublikowała instrukcję *Ecclesiae sponsae imago* na temat *ordo virginum*, która została zatwierdzona przez papieża Franciszka miesiąc wcześniej. W tejże instrukcji rozwinięto i znacząco uszczegółowiono krótkie i lakoniczne przepisy Kodeksu prawa kanonicznego oraz preliminarzów zawartych w *Obrzędzie Konsekracji Dziewic* z 1970 r.² Autorzy instrukcji *Ecclesiae sponsae imago* informują, że „w ostatnich latach do tego dykasterium [Kongregacja Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego – JA] napłynęły z wielu stron prośby o wskazówki, które mogłyby ukierunkować działania biskupów diecezjalnych w stosowaniu norm zawartych w Pontyfikale Rzymskim, do których *implicite* odwołuje się kanon 604 Kodeksu prawa kanonicznego, a także do opracowania bardziej kompleksowych, uporządkowanych przepisów, ze szczególnym uwzględnieniem specyfiki *ordo virginum*, opartych na zasadach wspólnych dla prawa o życiu konsekrowanym we wszystkich jego różnych formach” (ESI 10).

Wspomniana instrukcja pogłębia fizjonomię i dyscyplinę *ordo virginum*. Jest dokumentem ukierunkowującym i promującym stan dziewic, poprzez który Kongregacja udziela wskazań biskupom diecezjalnym do kierowania działaniami duszpasterskimi względem *ordo virginum*. Instrukcja podkreśla specyfikę i bogactwo tej formy życia konsekrowanego, która przyjmuje i waloryzuje specyfikę kontekstu kościelnego, kulturowego i społecznego, w którym wyraża się charyzmat *ordo virginum*.

Instrukcja składa się z trzech następujących części: powołanie i świadectwo *ordo virginum*, konfiguracja *ordo virginum* w Kościołach partykularnych i w Kościele powszechnym, rozeznanie powołania i formacja do *ordo virginum*. Bardzo cenna jest część druga, która podejmuje kwestię umiejscowienia i roli stanu dziewic w Kościele powszechnym i partykularnym (wymiar diecezjalny *ordo virginum*). W związku z tym pojawiają się pytania-problemy, na które próbę odpowiedzi ma podjąć niniejsze przedłożenie: miejsce dziewic w diecezji, komunია i współodpo-

² Wypada podkreślić, że w aspekcie formalnym – zgodnie ze swoją naturą prawną (kan. 34) – instrukcja jest rozporządzeniem administracyjnym. Nie stanowi ona nowego prawa, lecz jedynie zaleca przestrzeganie prawa już obowiązującego. W tym też znaczeniu należy rozumieć postanowienia zawarte w powyższej instrukcji.

wiedzialność diecezjalnego *ordo virginum*, relacja biskupa diecezjalnego do dziewic, zadania dziewic w życiu i duszpasterstwie diecezji.

1. UMIEJSCOWIENIE STANU DZIEWIC KONSEKROWANYCH W KOŚCIELE PARTYKULARNYM

Prawodawca kodeksowy, w kan. 368 podając teologiczną definicję Kościoła partykularnego, stwierdza, że Kościoły partykularne, w których istnieje i z których składa się jeden i jedyny Kościół katolicki, to przede wszystkim diecezje, z którymi – jeśli nie stwierdza się czegoś innego – są zrównane: prałatura terytorialna i opactwo terytorialne, wikariat apostolski i prefektura apostolska, jak również administratura apostolska erygowana na stałe. W przytoczonej normie ustawodawca określa pozycję Kościoła partykularnego, którego podstawową strukturą jest diecezja, w Kościele powszechnym oraz inne struktury Kościoła partykularnego zrównane z diecezją. KPK uznaje wysoką pozycję Kościoła partykularnego w ustroju Kościoła powszechnego. Owa wysoka pozycja Kościoła partykularnego w ustroju Kościoła powszechnego wynika stąd, iż urząd biskupa diecezjalnego, stojącego na czele Kościoła partykularnego, jest z ustanowienia Bożego i z tej racji Kościół partykularny nie jest tylko dowolnie utworzonym okręgiem administracyjnym, ale niezmiennym elementem ustroju Kościoła powszechnego (Krukowski 2004, 217).

Prawodawca wyjaśnia, że Kościoły partykularne to przede wszystkim diecezje, z którymi – jeśli nie stwierdza się czegoś innego – są zrównane: prałatura terytorialna i opactwo terytorialne, wikariat apostolski i prefektura apostolska, jak również administratura apostolska erygowana na stałe (kan. 368). Z kolei podając definicję diecezji, ustawodawca kodeksowy przypomina, że „diecezję stanowi część ludu Bożego, powierzona pasterskiej pieczy biskupa z współpracującym z nim prezbiterium” (kan. 369). Wspomniany lud Boży tworzą trzy kategorie wiernych, nazywane „stanami życia” w Kościele: duchowni i świeccy oraz stan życia konsekrowanego, do którego należą ci spośród wiernych, którzy przez złożenie profesji przestrzegania rad ewangelicznych, przez śluby lub inne święte więzy (przysięga, przyrzeczenie) przez Kościół zatwierdzone w szczególny sposób poświęcają się Bogu, a także wspomagają Kościół (por. kan. 207).

Kan. 604 § 1, definiując dziewice konsekrowane i nazywając je „stanem” („ordo”), tzn. pewnym zorganizowanym, w przeciwieństwie do życia pustelniczego, sposobem życia, podkreśla, że *ordo virginum* jest podobne do form życia konsekrowanego, które według KPK obejmuje instytuty życia konsekrowanego (instytuty zakonne i świeckie) oraz stowarzyszenia życia apostolskiego. Nie jest jednak częścią instytutów życia konsekrowanego, ale jest częścią życia konsekrowanego. Jest to *ordo* (stan) w znaczeniu grupy, a nie zakon, instytut czy zgromadzenie (Zubert 1990, 42; Ortega Gavara 2018, 15)³.

³ Przedmiotem zainteresowania w niniejszym tekście są dziewice konsekrowane żyjące w świecie. Stąd nie są brane pod uwagę konsekrowane mniszki, z racji na podobieństwo ich stylu życia do życia zakonnego.

Zobowiązanie do przestrzegania czystości dziewica składa wobec biskupa diecezjalnego według uroczystego obrzędu liturgicznego, który wyraża też doniosłość tej formy poświęcenia się Bogu. To nie dziewice same z siebie oddają się w sposób szczególny Chrystusowi, lecz są poświęcane (konsekrowane) Bogu przez biskupa diecezjalnego, który może delegować do szafarstwa tego obrzędu innego biskupa (OCV, Praenotanda, 6) (pomocniczego lub tytularnego), przez co ukazując się jedna z istotnych cech charakterystycznych tego stanu, mianowicie diecezjalność, a więc więź duchowa i kanoniczna z Kościołem lokalnym i z biskupem. Dziewice konsekrowane przez obrzęd konsekracji, celebrowany podczas uroczystości publicznej, najlepiej w katedrze, zostają ściśle związane z diecezją⁴. Jan Paweł II w adhortacji *Vita consecrata* przypomina, że „Dziewice konsekrowane przez biskupa łączą się szczególną więzią z Kościołem lokalnym, któremu służą z poświęceniem, chociaż pozostają w świecie” (VC 7), jak również „dziewice konsekrowane, żyjące w świecie, urzeczywistniają swoją konsekrację przez szczególną więź komunii z Kościołem partykularnym i powszechnym” (VC 42).

Redaktorzy *Dyrektorium o pasterskiej posłudze biskupów*, mówiąc o diecezjalności stanu dziewic, piszą: „instytuty życia konsekrowanego, stowarzyszenia życia apostołskiego, a także pustelnicy i dziewice konsekrowane w pełnym tego słowa znaczeniu stanowią część rodziny diecezjalnej, ponieważ mają w niej swoje stałe miejsce, a poprzez dobry przykład życia i pracy apostołskiej wnoszą nieocenione dobro” (AS 98), jak również „specjalną troską biskup winien ogarniać stan dziewic, które zostały konsekrowane Bogu przez jego ręce i jako osoby poświęcone dla służby Kościołowi są powierzone jego pasterskiej pieczy” (AS 104), a także „Biskup niech czuwa także, aby dla dziewic konsekrowanych znalazła się odpowiednia przestrzeń uczestnictwa w rozmaitych instancjach diecezjalnych” (AS 104).

Zgodnie z instrukcją *Rozpocząć na nowo od Chrystusa*, obecność w Kościele lokalnym zgromadzeń na prawie diecezjalnym, dziewic konsekrowanych i pustelników wymaga specjalnej uwagi ze strony biskupów i kapłanów (por. Congregazione per gli Istituti di Vita Consacrata e le Società di Vita Apostolica 2002, 19). Natomiast *Obrzędy konsekracji dziewic* wskazują na ścisłą więź dziewic z diecezją w następujących słowach: „Ponieważ dziewice żyjące w świecie zwykle służą dziełom diecezjalnym i biskup dopuszcza je do konsekracji, obrzęd powinien się odbyć w kościele katedralnym, chyba że okoliczności i zwyczaje miejscowe przemawiają przeciw temu. Jeżeli okoliczności za tym przemawiają, należy uprzedzić wiernych o konsekracji dziewic, aby podkreślić znaczenie czystości, obudzić zainteresowanie sprawami Kościoła i zapewnić zbudowanie zgromadzonego ludu Bożego” (OCV, Caput I, 3-4).

⁴ „Ponieważ dziewice żyjące w świecie zwykle służą dziełom diecezjalnym i biskup dopuszcza je do konsekracji, obrzęd powinien się odbyć w kościele katedralnym, chyba że okoliczności i zwyczaje miejscowe przemawiają przeciw temu” (OCV, Caput I, 3); „Cechą charakterystyczną tej formy życia jest włączenie kobiet konsekrowanych do Kościoła partykularnego, a więc w specyficzny kontekst kulturowy i społeczny” (ESI 37; por. Ortega Gavara 2018, 16).

Najszerzej omawia i uzasadnia diecezjalność *ordo virginum* instrukcja *Ecclesiae sponsae imago*. Część II zatytułowana jest: „Konfiguracja *ordo virginum* w Kościołach partykularnych i w Kościele powszechnym”. Autorzy eksponują kwestię silnego zakorzenienia dziewczic w Kościele partykularnym, które poprzez konsekrację pozostają mocniej włączone w tę część ludu Bożego, w której już żyją i w której sercu dokonuje się rozeznanie ich powołania oraz przygotowanie do konsekracji. Łączy je bowiem szczególna więź miłości i wzajemnej przynależności do tego Kościoła partykularnego. Kościół partykularny natomiast jest wezwany do przyjęcia powołania kobiet konsekrowanych oraz do towarzyszenia i wspierania dziewczic w ich drodze. Dziewice konsekrowane winny pielęgnować poczucie wdzięczności za wszelkie dary, które otrzymały od Kościoła partykularnego, w którym żyją: wiarę w Pana Jezusa, dziewiczą konsekrację, udział w historii świętości wcielonej w tradycję duchową, ukształtowaną w powiązaniu z kulturą i instytucjami określonej wspólnoty ludzkiej, żyjącej w określonym miejscu. Stale mają zwracać uwagę na magisterium biskupa diecezjalnego i odpowiadać na jego decyzje duszpasterskie, przyjmując je odpowiedzialnie, z inteligencją i kreatywnością. Wznoszą modlitwy za potrzeby diecezji, a w szczególności w intencjach biskupa. Na mocy przynależności do *ordo virginum* utrzymują silną więź komunii z wszystkimi konsekrowanymi kobietami obecnymi w diecezji (por. ESI 42-44)⁵.

Więź dziewczic konsekrowanej z diecezją jest istotna i może wynikać z jej pobytu, wykonywania pracy zawodowej w granicach diecezji lub z jej więzi duchowej z diecezją (można wyobrazić sobie, że jakaś kobieta konsekrowana regularnie przybywa na teren określonej diecezji ze względu na powiązanie ze swoją formacją, aktami liturgicznymi czy dziełami apostołskimi tam wykonywanymi) (por. Ortega Gavara 2018, 31). Jak słusznie zauważyła Paola Moschetti, „Więź, która nawiązuje się między dziewczicą a biskupem jej diecezji, ma charakter liturgiczny i mistyczny” (Moschetti 2013, 119)⁶.

Ścisłe powiązanie dziewczic z diecezją przejawia się także w tym, że w przypadku, gdy dziewczica konsekrowana pragnie zamieszkać (przenieść się) w innej diecezji, czy przenieść się do innego kraju, potrzebuje pozwolenia biskupa diecezji, w której została konsekrowana (*a quo*) i winna zostać przyjęta przez biskupa diecezji, do której

⁵ Georgina Ortega Gavara stwierdza, że niektórzy biskupi, korzystając ze swojej władzy dyskrecyjnej, odmówili konsekracji dziewczic z obawy przed przyjęciem za nie odpowiedzialności, co wydaje się niefortunne, gdyż korzyści płynące z konsekracji (łaska konsekracji sprowadza nowe łaski) są nie tylko osobiste, ale także dla Kościoła partykularnego i powszechnego (Ortega Gavara 2018, 32). Więcej: biskup nie powinien odmawiać konsekracji, z wyjątkiem poważnych powodów, również dlatego, że ma obowiązek promowania powołań do życia konsekrowanego (por. kan. 385). Z tego samego powodu biskup nie może nawet zdecydować generalnie, że w jego diecezji nie będzie się praktykować konsekracji dziewczic (Scarpone 2004, 67, zob. ESI 46).

⁶ Czy konsekrowana dziewczica jest „związana” z diecezją, w której została poświęcona? Nie można mówić o więzach w sensie więzi prawnych, ale prawo to nie wszystko w Kościele: konsekracja jest na służbie miłości, która sama w sobie jest najsilniejszą więzią łączącą Boga z Kościołem. Znaczenie eklezjalne, jakie ma to powołanie, sprawia, że dziewczica miłuje swój Kościół lokalny w sposób wyjątkowy. Jeśli z jakichś szczególnych powodów musi zamieszkać w innym miejscu, to dziewczica konsekrowana czyni to po uzgodnieniu z biskupem (Dion 1983, 225).

się przenosi (*ad quem*). W tym sensie jej więź jest podobna do powiązania, jakie zachodzi między duchownymi a ich biskupem. Można powiedzieć, że dziewica pozostaje *quasi* „inkardynowana” do diecezji (por. Ortega Gavara 2018, 32, por. ESI 62)⁷.

O związkach dziewicy konsekrowanej z diecezją świadczy sytuacja opisana w ESI, że „gdy kobieta konsekrowana zamierza pozostać przez dłuższy czas w diecezji innej niż ta, do której należy, może za zgodą swojego własnego biskupa zapytać biskupa diecezji *ad quem*, czy może uczestniczyć w działalności formacyjnej lokalnego *ordo virginum*. Po przedstawieniu jej przez własnego biskupa diecezjalnego biskupowi diecezji *ad quem*, ten ostatni ustali z nią sposób jej uczestnictwa” (ESI 61). Diecezjalność dziewic konsekrowanych uwidacznia się także w fakcie, że konsekracja, aby posiadała skutki prawne, musi być odnotowana w księdze „konsekracji, przechowywanej zwykle w kurii diecezjalnej, a także na marginesie księgi chrztów parafii, w której dziewica została ochrzczona, tak jak ma to miejsce w przypadku zawierania małżeństwa: oznacza to, że diecezja ma poinformować o tym fakcie parafię (należącą lub nie do diecezji), w której konsekrowana została ochrzczona (por. Ortega Gavara 2018, 32; por. ESI 51, 107).

2. BISKUP DIECEZJALNY A DZIEWICE KONSEKROWANE

Zgodnie z instrukcją *Ecclesiae sponsae imago* biskup diecezjalny pełni fundamentalną rolę w relacji do stanu dziewic. Ma obowiązek przyjąć jako dar Ducha powołania do konsekracji w *ordo virginum*⁸. Winien sprzyjać takim warunkom, aby zakorzenienie kobiet konsekrowanych w powierzonym mu Kościele przyczyniało się do świętości ludu Bożego i do wypełnienia jego misji (ESI 46)⁹. Kontynuując starożytną tradycję kościelną, *Ordo consecrationis virginum* nakreśla rolę biskupa diecezjalnego nie tylko w jego kapłańskim zadaniu, jako szafarza łaski Bożej (OCV, Praenotanda, 6), ale także jako nauczyciela wskazującego i utwierdzającego drogę wiary (OCV 14, 16) i jako pasterza, który z miłością troszczy się o powierzony mu lud (OCV, Praenotanda, 5). Jego duszpasterska troska o *ordo virginum* jest w rzeczywistości wpisana w zwyczajną posługę uświęcania, nauczania i zarządzania biskupa diecezjalnego i zobowiązuje go do troski o każdą konsekrowaną kobietę z osobna, o kobiety, które pragną otrzymać konsekrację, a także o *ordo virginum* jako grupę (stan) w swojej diecezji. Biskup odpowiada za dopuszczenie do konsekracji, czuwa nad zbieraniem informacji o każdej kandydatce, ustala sposób, w jaki należy prze-

⁷ Szerzej odnośnie do przeniesienia się dziewicy do innej diecezji zob. ESI 61-62.

⁸ *Ordo virginum* jest nieodłącznie związane z biskupem diecezjalnym, który jest następcą apostołów, a któremu powierzono opiekę duszpasterską nad Kościołem lokalnym. Biskup diecezjalny ma obowiązek przyjmować obecność *ordo virginum* jako znak miłości Kościoła do Chrystusa, a także znak szacunku Kościoła dla Najświętszej Maryi Panny (Stegmail 2019, 361).

⁹ Obecność *ordo virginum* w Kościele lokalnym może być błogosławieństwem i okazją do podkreślenia cnoty czystości, przeżywanej w małżeństwie, dziewictwie i celibacie. Kościół lokalny nie powinien wstydzić się używać słowa „dziewica”, ale winien raczej skłaniać się ku uznaniu tej cnoty za podstawę wszystkich chrześcijańskich stanów życia (Stegmail 2019, 361).

prowadzić odpowiednią formację i kończy rozeznanie powołania, przewodniczy także obrzędowi konsekracji. Biskup diecezjalny sprawuje opiekę duszpasterską nad kobietami konsekrowanymi i zapewnia odpowiednie środki formacji ciągłej, popiera komunię między kobietami konsekrowanymi, zachęca także do kontaktów i współpracy z dziewczynami konsekrowanymi w innych diecezjach, troszczy się o kobiety konsekrowane, które przeżywają ciężkie chwile cierpienia lub trudności wynikające z podeszłego wieku, złego stanu zdrowia lub innych trudnych sytuacji, udziela on kobietom konsekrowanym wskazówek, jak zapewnić modlitwę za zmarłe dziewice, w miarę możliwości odprawia pogrzeby dziewic. Biskup dba o zapisanie w kurialnej księdze konsekracji nazwisk dziewczyn konsekrowanych, o dokładne gromadzenie dokumentacji dotyczącej *ordo virginum* w jego diecezji. On udziela zezwoleń na czasowe lub ostateczne przeniesienie kobiet konsekrowanych do innych diecezji czy na przeniesienie do instytutu życia konsekrowanego. Biskup udziela zwolnień od obowiązków wynikających z konsekracji i dokonuje zgodnie z prawem wydalenia z *ordo virginum* (por. ESI 47-49, 57; AS 104; Stegmaier 2019, 362-364).

Jest bardzo ważne, aby zarówno dziewczyna, jak i biskup byli świadomi faktu, że ich wzajemne relacje nie są oparte na prawie, ale na rzeczywistości duchowej. Relacja biskupa z konsekrowaną dziewczyną ma charakter duchowy i nie wiąże się z jego odpowiedzialnością finansową za dziewczynę. Dlatego za wszystkie sprawy materialne (finanse, ubezpieczenia społeczne, chorobowe, itp.) odpowiada sama dziewczyna (Stegmaier 2019, 361; Dion 1983, 223).

3. POSŁUGA DZIEWIC KONSEKROWANYCH DLA DIECEZJI

Prawodawca kan. 604 § 1 KPK mówi o „mistycznych zaślubinach dziewicy z Chrystusem”, co oznacza praktykę jednej rady ewangelicznej – czystości. Celem życia dziewczyn jest dokładniejsze naśladowanie Chrystusa poprzez zamiar życia w czystości¹⁰, który, nie będąc ślubem zakonnym, jest jednak publiczny. Wyrażenie świętego zamiaru gruntowniejszego naśladowania Chrystusa w obrzędzie konsekracji nie jest przysięgą, obietnicą czy przymierzem, ale posiada identyczny walor. Ma on charakter definitywny, przypominający więź małżeńską, który zapowiada eschatologiczny obraz zaślubin Baranka. Zamiar życia w czystości obejmuje *implicit* ubóstwo i posłuszeństwo (por. Ortega Gavara 2018, 50-51).

Istnieje w obrzędzie konsekracji dziewczyn gest, który jest również dokonywany przy święceniach kapłańskich. Podobnie jak święcony, dziewczyna kładzie swoje złożone ręce w dłonie biskupa i mówi: „Ojcze, przyjmij postanowienie życia w doskonałej czystości i naśladowania Chrystusa, które z Bożą pomocą odnawiam wobec ciebie i świętego ludu Bożego” (OCV, Caput I, 22). Opisany obrzęd zapożyczono ze społeczeństwa feudalnego. Gest występujący przy święceniach prezbiterów czy przy konsekracji dziewczyn odpowiada postawie wasala składającego hołd swemu

¹⁰ „Dziewice poświęcone Bogu z natchnienia Ducha Świętego ślubują czystość, aby bardziej kochać Chrystusa i lepiej służyć bliźnim” (OCV, Praenotanda, 2).

suzerenowi, kiedy powierza mu całą swą osobę przy składaniu przysięgi posłuszeństwa. Suzeren przekazywał następnie podległemu sobie wasalowi pocałunek pokoju. W obrzędzie konsekracji dziewic biskup reprezentuje Chrystusa-Ob-lubieńca, któremu dziewica całkowicie się oddaje i któremu przyrzeka wierność (Raffin 2011, 90; por. Metz 1954, 290-291).

Tak zatem jeśli chodzi o posłuszeństwo, to dziewice konsekrowane zależą od biskupa diecezji, w której zostały konsekrowane, który może poprosić je o jakąś posługę apostolską i któremu zdadzą relację z ich *regula vitae* (Ortega Gavara 2018, 15). Marie Dion zauważa, że pomiędzy działalnością kościelną dziewic, o którą prosi je biskup, a ich pracą zawodową w innym środowisku, „praca kościelna” powinna mieć pierwszeństwo zgodnie z logiką powołaniową, gdyż więź duchowa wynikająca z konsekracji sprawia, że dziewiczy szacunek do biskupa i posłuszeństwo mu nabierają szczególnego wymiaru (Dion 1983, 212-213)¹¹.

Autorzy instrukcję *Ecclesiae sponsae imago* przypominają, że „na szczeblu diecezjalnym, w porozumieniu z kobietami konsekrowanymi [biskup – JA] ustala sposoby planowania posługi komunii [dziewic – JA], uwzględniając szczególne okoliczności” (ESI 48). Dziewice mogą wyrażać swój dziewiczy charyzmat w kontekście określonej grupy kościelnej (Trzeci Zakon, Stowarzyszenie lub Ruch) (ESI 67), w porozumieniu z biskupem mogą brać czynny udział w inicjatywach formacyjnych, współpracują w kształceniu aspirantek i kandydatek do konsekracji, a także w formacji stałej dziewic (ESI 45). Dziewice odpowiadają na decyzje duszpasterskie biskupa, przyjmując je odpowiedzialnie, z inteligencją i kreatywnością, modlą się za potrzeby diecezji, a w szczególności w intencjach biskupa (ESI 43).

Zgodnie z instrukcją *Rozpocząć na nowo od Chrystusa*, „dziewice konsekrowane w świecie ofiarują Bogu radości i cierpienia, dążenia i prośby wszystkich ludzi i kontemplują oblicze Chrystusa, które rozpoznają w obliczu braci, w wydarzeniach historii, w apostołstwie i w codziennej pracy” (por. Congregazione per gli Istituti di Vita Consacrata e le Società di Vita Apostolica 2002, 25). Według OCV „dziewice (...) ślubują czystość, aby bardziej kochać Chrystusa i lepiej służyć bliźnim. (...) zgodnie ze swym stanem i otrzymanymi charyzmatami powinny się oddawać pokucie, dziełom miłosierdzia, apostołstwu i gorliwej modlitwie. Dziewicom zaleca się usilnie, aby dla lepszego spełnienia obowiązku modlitwy odmawiały codziennie Liturgię Godzin, zwłaszcza Jutrznę i Nieszpory” (OCV, Praenotanda, 2). Adhortacja apostolska *Vita Consecrata*, mówiąc o zaangażowaniu dziewic w życie diecezji stwierdza: „Dziewice konsekrowane przez Biskupa łączą się szczególną więzią z Kościołem lokalnym, któremu służą z poświęceniem, chociaż pozostają w świecie” (VC 7).

Stosunkowo szeroko i szczegółowo o zaangażowaniu dziewic w życie Kościoła partykularnego mówią autorzy *Dyrektorium o pasterskiej posłudze biskupów* „Apo-

¹¹ Oczywiście, jeśli utrzymanie i zabezpieczenie społeczne nie pochodzą z pracy opłacanej przez diecezję, należy jasno określić, jakimi innymi środkami (dziedziczenie, rzemiosło lub jakaś praca zawodowa itp.) dziewica zapewni sobie roztropnie godziwe życie (Dion 1983, 213).

stolorum Successores”. Wzywa się tam biskupów diecezjalnych: „Biskup niech czuwa także, aby dla dziewic konsekrowanych znalazła się odpowiednia przestrzeń uczestnictwa w rozmaitych instancjach diecezjalnych, np. w diecezjalnych i parafialnych radach duszpasterskich (tam gdzie istnieją), w różnych komisjach i delegacjach diecezjalnych, w kierownictwie różnych inicjatyw apostolskich i edukacyjnych diecezji, a także aby uczestniczyły one w podejmowaniu decyzji – przede wszystkim tych, które ich dotyczą, aby w ten sposób mogły ofiarować Ludowi Bożemu swą szczególną wrażliwość i zapal misyjny, doświadczenie i kompetencje” (AS 104).

ZAKOŃCZENIE

Jedną z istotnych cech charakterystycznych stanu dziewic jest diecezjalność, a więc więź duchowa i kanoniczna z Kościołem partykularnym i z biskupem. Dziewice poprzez obrzęd konsekracji, celebrowany podczas uroczystości publicznej, najlepiej w katedrze, zostają ściśle związane z diecezją. Dziewice stanowią ważną część rodziny diecezjalnej, ponieważ mają w niej swoje stałe miejsce, a poprzez dobry przykład życia i pracy apostolskiej wnoszą nieocenione dobro dla dobra Kościoła lokalnego. Obecność w Kościele diecezjalnym m.in. dziewic konsekrowanych wymaga specjalnej uwagi ze strony biskupów i kapłanów. Zgodnie z instrukcją *Ecclesiae sponsae imago* biskup diecezjalny pełni fundamentalną rolę w relacji do stanu dziewic. Ma obowiązek przyjąć jako dar Ducha powołania do konsekracji w *ordo virginum*.

Biskup diecezjalny ma liczne obowiązki wobec *ordo virginum* począwszy od rozeznania powołania, poprzez formację początkową, przewodniczenie obrzędowi konsekracji i formację stałą. Winien on również realizować (także osobiście) duszpasterstwo dziewic konsekrowanych i angażować je w posługę dla dobra Kościoła partykularnego.

BIBLIOGRAFIA:

- Bolchi, Elena. 2002. *La consacrazione nell'Ordo virginum: forma di vita e disciplina canonica*. Editrice Pontificia Università Gregoriana. Roma.
- Kodeks Prawa Kanonicznego. 1984. Przekład polski zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu. Poznań: Wydawnictwo Pallottinum (cyt. jako: KPK).
- Kongregacja do spraw Biskupów. 2005. *Dyrektorium o pasterskiej posłudze biskupów „Apostolorum Successores”*. Kielce: Wydawnictwo „Jedność” (cyt. jako: AS).
- Congregazione per gli Istituti di Vita Consacrata e le Società di Vita Apostolica. 2018. *Istruzione sull'ordo virginum „Ecclesiae sponsae imago”*. 8 giugno 2018. Città del Vaticano: Libreria Editrice Vaticana (cyt. jako: ESI).
- Kongregacja Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego. 2002. *Instrukcja „Rozpocząć na nowo od Chrystusa”*. Poznań: Wydawnictwo Pallottinum.

- Dion, Marie Paul. 1983. *La consécration des vierges. Implications juridiques, Thèse présentée à la Faculté de Droit canonique de l'Université Saint-Paul Ottawa, pour l'obtention du doctorat en droit canonique*. Ottawa.
- Jan Paweł II. 1999. *Adhortacja Apostolska „Vita Consecrata”* (cyt. jako: VC).
- Krukowski, Józef. 2004. Kościół powszechny a Kościoły partykularne. W: *Kościół partykularny w Kodeksie Jana Pawła II*, red. J. Krukowski, M. Sitarz, 17-59. Lublin: Wydawnictwo KUL.
- Metz, René. 1954. *La consécration des vierges dans l'Église romaine. Étude d'histoire de la liturgie*. Paris: Presses Universitaires de France.
- Moschetti, Paola. 2013. *El Ordo Virginum: germen de vida Cristiana*. Salamanca: Editorial Secretariado Trinitario.
- Ortega Gavara, Georgina. 2018. *La configuracion juridica del ordo virginum*. Madrid: Facultad de Derecho Canonico.
- Pontificale Romanum ex Decreto Sacrosancti Concilii cumenici Vaticani II instauratum auctoritate Pauli PP. VI promulgatum. 1970. *Ordo Consecrations Virginum, Editio typica*. Typis Polyglottis Vaticanis 1978, Città del Vaticano (cyt. jako: OCV).
- Raffin, Pierre. 2011. The Vocation and Mission of Consecrated Virgins According to the Ordo Consecradonis Virginum. W: *Information Packet – regarding the vocation of Consecrated Virginity Lived in the World*, prepared by the United States Association of Consecrated Virgins, 86-95. Michigan.
- Scarpone, Katiuscia. 2004. *L'ordine delle vergini. Sviluppo storico e profilo canonico. Tesi baccellierato*. Ancona: Pontificia Università Lateranense Istituto Teologico Marchigiano aggregato alla Facoltà di Teologia.
- Stegmail, Judith. 2019. *„Mystically Espoused to Christ, the Son of God (c. 604 §1)”: The Basis for Proposing Juridic Principles to Guide the Development of Norms for the Ordo virginum*. Doctoral dissertation. Washington.
- Zubert, Bronisław. 1990. *Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 r., t. 2, cz. III, księga II: Lud Boży, część III. Instytuty życia konsekrowanego i stowarzyszenia życia apostołskiego*. Lublin: Redakcja Wydawnictw KUL.